Viveln *Baris lepidii* Germar, 1824 (Coleoptera: Curculionidae) återfunnen i Skåne efter 130 år

ALAN DUFBERG

Dufberg, A.: Viveln *Baris lepidii* Germar, 1824 (Coleoptera: Curculionidae) återfunnen i Skåne efter 130 år. **[*Baris lepidii* Germar, 1824 rediscovered in Scania after 130 years.]** – Entomologisk Tidskrift 126 (1-2): 89-91, Uppsala, Sweden 2005. ISSN 0013-886x.

The weevil *Baris lepidii* has hitherto been found in Sweden in only two specimens, 1874 in Lomma, Scania, and 1968 in Sjöarp, Blekinge. In July 2004 the species was rediscovered in Alnarp (Lomma parish) in two small compost heaps, which contained a total of 54 specimens. In Denmark, where the species is known since 1950, it is living on *Lepidium latifolium*, which only occurs on the seeshore and is not to be found in Alnarp. Possible host plants of the family *Brassicaceae* which may be found in Alnarp are *Rorippa sylvestris, Barbarea vulgaris, B. stricta* and *Lobularia maritima.*

Alan Dufberg, Castnersgatan 4, S-216 16 Limhamn

Det hittills enda kända skånska exemplaret av *Baris lepidii* finns i samlingarna i Entomologiska Museet i Lund. Nålen är försedd med en etikett med svart ram och texten ”Sk Lomma 1874”, men utan uppgift om insamlarens namn. Förutom denna etikett finns även en bestämningsetikett med Tord Nyholms namn.

Utöver detta skånska exemplar är arten i Sverige endast känd i ett exemplar från Blekinge, taget i Sjöarp mellan 21 och 26 april 1968 av Stig Ringselle (coll Sven Persson). Värdväxten är inte angiven (Sven Persson, pers. medd.).

I Danmark är arten enligt Victor Hansen (1965) känd från två lokaler, dels vid sydkanten av Redsle Skov, dels strax söder därom vid Vester Kippinge, på nordvästra Falster. Båda lokalerna ligger vid strandkanten. Arten påträffades första gången 1950 18/9 i Redsle Skov av P. Kryger (Hansen 1951), och har sedan tagits i många ex. Larven utvecklas på dessa lokaler i roten av bitterkrassling (*Lepidium latifolium*) och imagon påträffas fullbildad i sanden vid rötterna från slutet av juli och under augusti månad. Hansen (1965) anger även att arten i utlandet är funnen i andra korsblommiga växter såsom *Rorippa amphibia* och *Barbarea vulgaris*.

Enligt Lohse (1983) är *B. lepidii* är utbredd från Turkestan och Kaukasus västerut över Mellaneuropa, där den dock i norra delen kan vara sällsynt och huvudsakligen förekomma i dalsänkor. Imagon finns under månaderna maj-oktober på många olika vildväxande *Brassicaceer* såsom *Rorippa*, *Nasturtium*, *Barbarea* m fl.

Nyfyndet

Vid besök i Alnarps park den 26 juli 2004 påträffade jag två små gräskomposter på ett par meters avstånd från varandra, totalt innehållande en gräsmängd som var mindre än vad som ryms i en normal skottkärra. Båda komposterna sållades separat från tidigare insamlat material och sållgodset lades vid hemkomsten i en berlese-apparat. Förutom de vanliga kompostarterna av familjerna Staphylinidae, Cryptophagidae, Monotomidae och Corticariidae kom från sållprovet även fram fem ex av en blåglänsande vivel av släktet *Baris*.

Första tanken var att det var den i Malmö för ett par år sedan som ny för Sverige konstaterade arten *Baris picicornis* som hade spritt sig till Aln-



Figur 1. ***Baris lepidii*** *som efter 130 år återfanns i Skåne, närmare bestämt i en gräskompost i Alnarpsparken. Foto: Christer Hansson.*

Baris lepidii *was rediscovered in Scania after 130 years. Surprisingly, it was found in two compost heaps of grass, and in a total of 54 specimen.*

arp, men en jämförelse med denna art visade genast att det rörde sig om något annat. Bestämningstabellerna i ”Die Käfer Mitteleuropas” gav till resultat att det skulle kunna vara *Baris lepidii* och en jämförelse med danska exemplar av arten bekräftade att artbestämningen var riktig.

Bland de övriga djuren i sållmaterialet fanns också några andra intressanta skalbaggsarter, varför ett nytt besök gjordes på platsen två dagar senare. Denna gång sållades de båda gräshögarna grundligt ner till botten och separat från varandra. När materialet lades i berlese-apparaten blev resultatet minst sagt förbluffande: inte mindre än 49 exx av *B. lepidii* ramlade ner in burken under berlese-apparaten, 18 från den ena gräshögen och 31 från den andra.

Hur skall man då kunna förklara förekomsten av *B. lepidii* i Alnarps park och dessutom i en gräskompost? Värdväxten bitterkrassling (*L. latifolium)* är en havsstrandsart och förekommer enligt Weimarck (1985) allmänt längs Skånes västkust från Skanör till Ålabodarna norr om Landskrona. Men även om djuren utvecklats i den växten, som alltså bör finnas vid Lommabukten, är det inte särskilt troligt att de därifrån skulle ha tagit sig mer än 1 km inåt landet och koncentrerat sig i en kompost.

Mera sannolikt är att de utvecklats i Alnarps park och i rötterna på någon annan korsblommig växt. Av sl. *Rorippa*, som nämnts ovan, skulle strandfräne, *R. sylvestris*, som anges växa i ruderatmarker, kunna vara en möjlig värdväxt. Av sl *Barbarea* skulle de båda i Skåne allmänna arterna sommargyllen, *B. vulgaris*, och strandgyllen, *B. stricta*, kunna komma i fråga, men även andra arter av fam *Brassicaceae* kan ju enl Lohse (1983) vara möjliga värdväxter. En sådan värdväxt skulle kunna vara strandkrassling (*Lobularia maritima*) som ingår i Alnarps sortiment av odlade växter. Förekomsten i Alnarp skulle med andra ord kunna förklaras med att djuren lever på en helt annan värdväxt än den man med tanke på levnadssättet i Danmark skulle kunna ha väntat sig och att arten därför helt enkelt varit förbisedd. För det exemplar från 1874 som finns i Entomologiska Museets i Lund samlingar anges som fyndort endast Lomma. Eftersom Alnarps park ligger i Lomma sn är det alltså möjligt att även detta fynd kommer från Alnarp. Det skulle med andra ord kunna förhålla sig så, att det åtminstone sedan 1874 funnits en population av *B. lepidii* i Alnarp.

Men en sak är fortfarande inte förklarad: varför djuren hade koncentrerat sig i en kompost som bestod enbart av gräs. Möjligen kan man tänka sig att djuren övervintrar i komposter, men tidpunkten för fyndet, juli månad, gör att denna förklaring inte verkar särskilt sannolik.

Baris lepidii

Genomsnittliga längden på de insamlade djuren, mätt från bakkroppsspetsen till huvudets framkant, är 3,36 mm, varierande från 2,80 till 3,90 mm. Djuren är skarpt metallglänsande blå, med

en dragning mot grönt. Snytet är svart, blankt, ca 1 mm långt, antenner är svarta med skaftets rot rödaktig. Benen är svarta, matta till svagt glänsande, fötterna rödbruna. Halsskölden är blank med mycket svag mikroskulptur samt glest och fint punkterad. Täckvingarna, som rätlinjigt utvidgar sig från basen och når sin största bredd i främre tredjedelspunkten, har smala otydligt punkterade längsstrimmor med breda mellanrum som är svagt mikroskulpterade och har en fin punktrad.

Hos den snarliknande arten *B. picicornis* är halsskölden matt och mycket tätt punkterad samt täckvingarna svagt rundat utvidgade med grövre mikroskulptur och punktering.

En undersökning av tio slumpmässigt utvalda exx av *B. lepidii* visade att arten har vingdimorfism. Tre av djuren hade fullt utbildade flygvingar och bör alltså ha haft flygförmåga. De återstående sju hade antingen förkrympta flygvingar som ej nådde täckvingespetsen eller saknade helt flygvingar. Underlaget är dock för litet för att man skall kunna dra några säkra slutsatser om artens spridningsförmåga.

Tack

Till Bengt Ehnström, Mats Jonsell och Åke Lindelöw som givit goda råd beträffande manuskriptets utformning och till Christer Hansson som hjälpt mig med fotografering.

Litteratur

Hansen, V. 1951. Mindre Meddelelse: Nye billearter for den danske fauna 1950. – Entomologiske Meddelelser. 25:466

Hansen, V. 1965. Danmarks Fauna, Bd 69. Biller: XXI Snudebiller. – G.E.C. Gads Forlag. København.

Lohse, G.A. 1983. Curculionidae – In: Freude-Harde-Lohse, Die Käfer Mitteleuropas, Bd 11. Goecke & Evers, Krefeld

Weimarck, H. & G. 1985. Atlas över Skånes flora. – Btj datafilm, Lund.

Fint rovflugeverk - för datorn



Geller-Grimm, Fritz 2003. Fotoatlas und Bestimmungsschlüssel der Raubfliegen Deut-schlands/ Photographic atlas and identification key to the robber flies of Germany. – Ampyx-verlag. ISBN 3-932795-18-0. CD för webbläsare i Windows. Kan beställas på e-post: stark@ampyx-verlag.de Pris: 25 EUR.

Intresset för flugor verkar öka – åtminstone för de något mer överskådliga grupperna artantalsmässigt. Många har läst om blomflugeboomen i Fredrik Sjöbergs bok ”Flugfällan”, och kanske kan vi snart förvänta oss att denna boom sprider sig till systematiskt närstående grupper, såsom rovflugorna. En förutsättning är dock att det finns litteratur att tillgå och att den är någorlunda lätt tillgänglig även för den som inte är expert. Så som varandes icke flugexpert har jag därför prövat att använda en CD om rovflugor som getts ut i Tyskland (med engelsk text om man vill) för att bedöma om den kan ge nybörjaren någon verklig hjälp. Även om den är utgiven i Tyskland så täcks faunan från flera andra länder in, däribland Sverige.